

515. godišnjica rođenja Primoža Trubara

Primož Trubar, slovenski protestantski reformator, pisac i prevoditelj rođen je u Raščici (Velike Lašče) 8. ili 9. 6. 1508. godine. Školovao se od 1520. do 1527. u Rijeci, Salzburgu i Trstu (kao štíćenik biskupa Petra Bonoma). Tamo se povezao s humanistima od kojih je jedan bio i Erazmo Roterdamski. Godine 1528. upisao je studij prava na Bečkom sveučilištu, ali ga nije završio.

Kao katolički svećenik službovao je od 1530. do 1542. u Laškom, Ljubljani i Trstu, od 1542. do 1548. bio je kanonik u Ljubljani, a zatim, definitivno se priklonivši reformaciji, s idejama koje se upoznao još za studija u Trstu, protestantski pastor u Rothenburgu na Tauberi, Kemptenu, Urachu, Ljubljani, Lauffenu na Neckaru i Derendingenu. Za vrijeme protureformacije protjeran je i osuđen na zatvorsku kaznu, ali uspijeva pobjeći u Njemačku 1547./48. godine koja je bila tolerantnija prema protestantizmu.

U Tübingenu je objavio prve dvije tiskane knjige na slovenskome jeziku, *Katekizam* (*Catechismus*, 1550.), namijenjen širenju reformacijskoga vjerskog nauka (sadrži izbor odlomaka iz *Biblije*, molitve, crkvene pjesme i propovijed), i *Abecedarij* (*Abecedarium*, 1551.), namijenjen širenju pismenosti među slovenskim pukom. Za protestantizam u Sloveniji zainteresirao je vodeće njemačke protestantske teologe i s njima razradio program izdavanja crkvenih knjiga namijenjenih Slovincima i Hrvatima, pa je od 1550. do kraja života preveo ili napisao 24 knjige (22 objavljene na slovenskom i 2 na njemačkom). Tako je od 1555. do 1577. preveo i objavio dijelove *Biblije* – pojedina evanđelja i poslanice, djela apostolska, psalme, a 1582. prijevod cijeloga *Novoga zavjeta* (*Ta celi novi testament*); također je pisao vjersko-dogmatičke tekstove, npr. predgovor *Novomu zavjetu* (1557.) te statut slovenske protestantske Crkve (*Crkveni red – Cerkovna ordninga*, 1564.).

U Biblijskom zavodu u Urachu (1561. – 1566.) organizirao je, kao njegov principal, slovenski a i hrvatski protestantski repertoar (13 djela, većinom u dva izdanja, glagoljicom i ćirilicom ili glagoljicom i latinicom, uglavnom u prijevodu Stjepana Konzula Istranina i Antona Dalmatina) i napisao većini tih knjiga uvode s aktualnim dokumentarnim sadržajem. Kao protestantski superintendent u Ljubljani (1562. – 1566.) bavio se i organiziranjem školstva. Smatra se „ocem“ slovenske književnosti: kodificirao je slovenski književni jezik, pisao protestantsku duhovnu liriku (njegove su pjesmarice stekle iznimnu popularnost, napose *Eni psalmi, ta celi katehismus*, 1567.) kojom je utemeljio versifikaciju na naglasku (silabičko-tonski sustav), a u prozi utemeljio tzv. anegdotsku novelistiku.

Umro je u Derendingenu 28. 6. 1586. godine, a sahranjen u Tübingenu u današnjoj Njemačkoj.

Izvori teksta i slikovnih priloga:

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62520>

<https://proleksis.lzmk.hr/49325/>

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=45802968>

<https://www.matica.hr/hr/650/uz-500-obljeticu-roenja-stipana-konzula-istranina-31677/>